

**СРПСКА АКАДЕМИЈА ОБРАЗОВАЊА
БЕОГРАД**

**ЖИВОТ И ДЕЛО ВЛАДЕТЕ
ТЕШИЋА**
(Поводом деведесетогодишњице
живота и рада)

Београд, 2012.

Академик Јован Ђорђевић

ЖИВОТ И ДЕЛО АКАДЕМИКА ВЛАДЕТЕ ТЕШИЋА

Издавач

Српска академија образовања

За издавача

Академик Никола Поткоњак

Корице

Мр Горан Вилотијевић

Лектор

Чедо недељковић

Компјутерски слог

Ангелина Страхињић

Штампа

Центар за образовну технологију, Београд

С а д р ж а ј

Академик Јован Ђорђевић	
ВЛАДЕТА ТЕШИЋ Б И О Г Р А Ф И Ј А	7
Б И Б Л И О Г Р А Ф И Ј А	9
I Расправе и чланци	9
II Популарни чланци	17
III Оцене и прикази	22
IV Пригодни текстови.....	24
Академик Јован Ђорђевић	
ЖИВОТ И ДЕЛО ВЛАДЕТЕ ТЕШИЋА.....	25
(Поводом деведесетогодишњице живота и рада)	

ВЛАДЕТА ТЕШИЋ БИОГРАФИЈА

Рођен је 23. децембра 1922. године у селу Катићи (Брезова), општина Ивањица, у учитељској породици. Основну школу учио је у селу Јошеви (Обреновац), а гимназију (пет разреда) и учитељску школу у Ужицу, коју је завршио јула 1943. године. У време „Ужичке републике“ учествовао је у НОП-у.

По завршетку учитељске школе непуну годину дана провео је у Националној служби за обнову Србије у Пожеги и Београду. Крајем септембра 1944. године приступио је НОП-у ЈНА демобилисан је 28. августа 1946. године. Одликован је Медаљом заслуге за народ.

Октобра 1946. године примљен је на студије педагогије Филозофског факултета у Београду, које је као стипендиста Министарства просвете Србије завршио 27. септембра 1950. године, са средњом оценом 9,55.

У току студија учествовао је у раду организације НСО-а (Народне студентске омладине). Био је руководилац Факултетског одбора за питања стручног рада и председник Културно-уметничког друштва „Крсто Бајић“ студената Филозофског факултета. Осим тог шест месеци био је на изградњи пруге Шамац-Сарајево (у Одсеку за агитацију и популаризацију Главног штаба омладинских радних бригада у Зеници), потом два месеца на изградњи Ауто пута „Братство-Јединство) и у два маха (лета и новембра 1949) на изградњи Студентског града и хотела „Југославија“ у Новом Београду. За учешће у радним акцијама добио је три пута признање ударника, а за рад у НСО-у неколико пута похвале и награде.

По положеном дипломском испиту постављен је најпре за професора средње школе, а потом (јануара 1951) изабран је за асистента за предмет *Историја педагогије* на Катедри за педагогију Филозофског факултета у Београду.

Као асистент водио је самостално семинарске вежбе и (добровољно) предавао Историју педагогије две матурске године у Школи за васпитаче у Београду. Као стипендиста УНЕСКО-а био је шест месеци на стручном усавршавању у Савезној републици Немачкој и учествовао на неколико међународних скупова са темама из области историје педагогије.

Докторску дисертацију под насловом: *Морално васпитање у школама Србије (1830-1878)* одбранио је 15. јуна 1963. године. У звање доцента за предмет Историја педагогије (општу и националну) изабран је 1965 (поново у исто звање 1971), у звање ванредног професора 1976. (поново 1981) и у звање редовног професора 1983. године. Пензионисан је 1. октобра 1988. године.

За све ово време посветио се изучавању педагошко-школске прошлости. Резултат таквог рада је обимна библиографија научних и стручних прилога из опште историје педагогије и историје педагогије и школства Србије, конституишући је као самосталну наставну дисциплину студија педагогије.

Током целокупног рада на Филозофском факултету ангажовано је радио у Педагошком друштву Србије: као секретар и председник, члан редакције и главни и одговорни уредник часописа „Настава и васпитање“, секретар и потпредседник Савеза педагошких друштава Југославије и одговорни уредник часописа „Педагогија“. Био је секретар Секције Удружења наставника Филозофског факултета, председник Комисије за наставу Филозофског факултета, члан Савета Филозофског факултета (заменик председника и председавајући Савета радника Филозофског факултета), управник Одељења за педагогију и Општег педагошког

семинара Филозофског факултета. У својству хонорарног професора предавао је Општу педагогију с дидактиком на Природно-математичком факултету у Крагујевцу, Педагошко-техничком факултету у Чачку и Факултету примењених уметности у Београду. У истом својству учествовао је као испитивач из предмета Основи педагогије на стручним (државним) испитима професора приправника на неколико факултета Универзитета у Београду.

Био је члан СКЈ (секретар ООСК, секретар ООСК наставника Филозофског факултета, секретар Комитета СК Филозофског факултета, члан Универзитетске конференције СК, члан Статутарне комисије УК СКС и члан Председништва Сталне акционе конференције СК Филозофског факултета.

Одликован је Орденом рада са сребрном звездом (1988). Добитник је Октобрске награде града Београда (1974), Награде „Доситеј Обрадовић“ (1979), Награде Управе фонда „Милица и Милош В. Јанковић“ на Филозофском факултету у Београду (1987), Вукове награде (1987), Награде за животно дело „Др Вићентије Ракић“ Педагошког друштва Србије (1999) и више других признања.

БИБЛИОГРАФИЈА

I Расправе и чланци

1. *Мита Нешкових* (педагошки погледи и друштвено-политички рад), „Настава и васпитање“, Београд, 1952, 298-309;
2. *Прве године живота и рада Крагујевачке гимназије* (Уз прославу 120-годишњице), „Просветни преглед“, Београд, 1953, бр. 12;
3. *Доктрина Сен Симона*, „Савремена школа“, Београд, 1954, 565-569;

4. *Монтењеви педагошки погледи*, „Настава и васпитање“, Београд, 1954, 255-260;
5. *Настава гимнастике у школама Србије до 1914. године* (први део – 1905. године), „Физичка култура“, прилог двоброју 9-10, Београд, 1954, 1-36;
6. *Едуард Долеанс: РОБЕРТ ОВЕН*, „Педагошки рад“, Загреб, 1955, 82-87;
7. „*Нова школа*“ – *независан учитељски лист*, „Педагошка стварност“, Нови Сад, 1954, 419-429;
8. *Кратак осврт на историју педагошког образовања наставника средњих школа у Србији*, „Савремена школа“, Београд, 1955, 211-219;
9. *Еразмо Ротердамски: ПОХВАЛА ЛУДОСТИ*, „Настава и васпитање“, Београд, 1956, 309-315;
10. *Први учитељски зборови у Србији*, „Настава и васпитање“, Београд, 1957, 26-41;
11. *Нови поглед на друштво Роберта Овена*, „Настава и васпитање“, Београд, 1958, 546-553;
12. „*Привремени програм и упутство за наставу телесног вежбања у средњим школама*“ у Србији из 1907. године, „Физичка култура“, Београд, 1959, бр. 33;
13. *Отварање школе у Мачкату* (поводом 100-годишњице), „Просветни преглед“, Београд, 1959, бр. 33;
14. *О једној поучној дискусији о моралном васпитању ученика средњих школа у Србији из 1911. године*, „Настава и васпитање“, Београд, 1960, 140-155;
15. *Настава моралних поука у гимназијама Србије од 1888. до 1893. године*, „Настава и васпитање“, Београд, 1960, 441-450;
16. *К. Д. Ушински: Изабране педагошке расправе*, „Настава и васпитање“, Београд, 1960, 559-563;
17. *Суштина и вредност Русоовог педагошког стваралаштва*, „Савремена школа“, Београд, 1962, 394-410;

18. *А. С. Макаренко и наша педагошка савременост* (Поводом 75-годишњице рођења великог педагога), „Педагогија“, Београд, 1963, 642-646;
19. *Закон о устројству Велике школе (Академије) од 24. септембра 1963. године*, „Просветни преглед“, Београд, 1963, бр. 38-39;
20. *Педагошко-школске идеје В. И. Лењина* (Поводом 40-годишњице смрти), „Настава и васпитање“, Београд, 1964, 1-5;
21. *Први српски благодјелници у Бечу и старатељски рад Вука Ст. Караџића*, „Настава и васпитање“, Београд, 1964, 244-251;
22. *Неколико писама Ивана Филиповића Министарству просвете и црквених дела Србије*, „Настава и васпитање“, Београд, 1965, 74-77;
23. *Рад на реформи Лицеја и доношење Закона о Великој школи (Академији) у Србији 24. септембра 1863. године*, „Настава и васпитање“, Београд, 1965, 441-451;
24. *Сто година од доношења Закона о устројству реалке у Србији*, „Настава и васпитање“, Београд, 1965, 550-554;
25. *Три захтева за отварање гимназије у Ужичу (Уз 125-годишњицу ужичке гимназије)*, „Просветни преглед“, Београд, 1965, бр. 23-24;
26. *И. А. Каиров о проблемима педагошке науке и школе*, „Просветни преглед“, Београд, 1965, бр. 36-37;
27. *Основни проблеми наше педагошке периодике*, „Педагогија“, Београд, 1966, 76-83;
28. *Сима Милутиновић Сарајлија као директор нормалних школа и секретар Попечитељства просвештенија у Србији*, „Настава и васпитање“, Београд, 1966, 198-206;
29. *Васа Пелагић и Министарство просвете и црквених дела Србије од 1865-1868. године*, „Просветни преглед“, Београд, 1966, бр. 24-25;

30. *Демонстрације и штрајк ученика Ужичке гимназије фебруара 1907. године*, „Просветни преглед“, Београд, 1967, бр. 2-3;
31. *Педагогија у Лицеју, Великој школи и на Универзитету у Београду до 1914. године* (у књизи: *Седамдесет пет година Катедре за педагогију*), Београд, 1967, 3-38;
32. *Др Стеван Окановић (1871-1917)*, у књизи: *Седамдесет пет година Катедре за педагогију*, Београд, 1967, 420-427;
33. *Октобарска револуција и први документи о васпитно-образовном раду у РСФР*, „Настава и васпитање“, Београд, 1967, 420-427;
34. *Револуционарно-педагошки значај Уредбе о јединственој радној школи РСФР од 16. октобра 1918. године*, „Просветни преглед“, 1967, бр. 33-34;
35. *Педагошке идеје Цона Лока* (Предговор у књизи: *Цон Лок, Мисли о васпитању*), Завод за издавање уџбеника СР Србије, Београд, 1967, 5-22;
36. *Школе у Београду пре сто година (1860-1870)*, Педагошки музеј, Београд, 1967, 1-50.
37. *Оснивање и развојни ход Катедре за педагогију*, „Настава и васпитање“, Београд, 1968, 501-511;
38. *Седамдесет пет година Катедре за педагогију*, „Просветни преглед“, Београд, 1968, бр. 30-31;
39. *Педагошке идеје М. Ф. Квинтилијана*, „Настава и васпитање“, Београд, 1968, 465-477;
40. *Долазак др Војислава Бакића у Србију*, „Просветни преглед“, Београд, 1968, бр. 18;
41. *Педагошко-неимарски лик Васа Пелагића*, „Настава и васпитање“, Београд, 1969, 517-526;
42. *Васа Пелагић (живот, рад, идеје)* – предговор у књизи: *Пелагићев народни учитељ*, Слобода- „Народна књига“, Београд, 1970, XVIII-XXXVII;

43. *Савременост и актуелност педагошког мишљења Ј.А. Коменског*, „Настава и васпитање“, Београд, 1970, 1-11;
44. *Најранија упознавања с личношћу и педагошким идејама Ј. А. Коменског у Србији*, „Педагогија“, Београд, 1970, 186-197;
45. *Смисао педагошких порука В. И. Лењина*, „Педагогија“, Београд, 1970, 439-450;
46. *Отварање гимназије у Ваљеву* (Поводом 100-годишњице), „Настава и васпитање“, Београд, 1970, 472-481;
47. *Резолуција Савезне Скупштине о развоју система образовања и васпитања на самоуправној основи*, „Настава и васпитање“, Београд, 1970, 122-135;
48. *Сведочанства о захтевима за отварање учитељске школе у Србији*, „Настава и васпитање“, Београд, 1971, 763-796;
49. *Почеци школства у Србији, Школство у устаничкој Србији* у књизи: *Просвета, образовање и васпитање у Србији*, Завод за издавање уџбеника СР Србије, Београд, 1971, 9-14;
50. *Васпитна функција образовних установа*, „Настава и васпитање“, Београд, 1971, бр. 1-16;
51. *Париска комуна и проблеми образовања и васпитања*, „Настава и васпитање“, Београд, 1971, 143-153;
52. *Професорско друштво Србије и проблеми образовно-васпитног рада у средњим школама Србије*, „Педагогија“, Београд, 1971, 59-66;
53. *Пут до доктората Вићентија Ракића*, „Настава и васпитање“, Београд, 1973, 101-124;
54. *Наука о поштењу (етика) Војислава Бакића*, Зборник за историју школства и просвете, Београд, 1974, 105-123;
55. *Друга општа хрватска учитељска скупштина у Петрињи 1874. године и Министарство просвете и*

- црквених дела Србије*, „Настава и васпитање“, Београд, 1974, 645-662;
56. *Морално васпитање у школама Србије (1830-1878)*, Београд, Завод за издавање уџбеника СР Србије, 1974, 1-495;
 57. *Школство у Београду (1815-1941)*, у књизи: *Историја Београда (II и III)*, Српска академија наука и уметности (Одељење историјских наука), Београд, Просвета, 1974, 569-609 и 307-319;
 58. *Суштина и смисао револуционарно-педагошких идеја Светозара Марковића*, „Педагогија“, Београд, 1975, 281-299; исто у Зборнику Историјског музеја Србије, Београд, 1975;
 59. *Социјалистичка педагошка библиотека „Будућност“ (1908-1941)*, „Педагошко друштво СР Србије“, Београд, 1975, 5-30;
 60. *Васпитно-образовна функција школских екскурзија*, Секција просветних листова Југославије, Београд, 1977, 11-20; исто у *Vzgoja in izobražavanje*, Zavod SRS za šolstvo, Ljubljana, 1977, 16-21;
 61. *Осврт на нека схватања функције наставе у педагошким доктринама прошлости*, Институт за педагошка истраживања, Зборник 2, Београд, 1978, 67-70;
 62. *Најстарија основна школа у Београду (1718-1918)*, у књизи: *Двадесет шест деценија прве школе у Србији*, Основна школа „Браћа Рибар“, Београд, 1978, 9-82;
 63. *Идеје К. Маркса и Ф. Енгелса о васпитању и образовању*, „Настава и васпитање“, Београд, 1979, 329-348;
 64. *У спомен др Војиславу Бакићу*, „Настава и васпитање“, Београд, 1979, 529-535;
 65. *Проблеми педагошког образовања и усавршавања наставника*, „Настава и васпитање“, Београд, 1979, 565-568;

66. *Од Привремене школске комисије до Главног просветног савета Србије*, у књизи: *Сто година Просветног савета Србије*, Београд, 1980, 11-93.
67. *Др Вићентије Ракић (личност, рад, идеје)*, „Настава и васпитање“, Београд, 1981, 5-49;
68. *Авнојевски записи о просвети*, Савет академија наука и уметности СФРЈ – Војвођанска академија наука и уметности, Нови Сад, 1984, 251-275;
69. *Основна обележја просветне политике Југославије у време Народно-ослободилачког рата и социјалистичке револуције (1941-1945)*, „Педагогија“, Београд, 1981, 311-326;
70. *Школство у Србији*, у књизи: *Социјалистичка Република Србија, II*, „Књижевне новине“, Београд, 1983, 323-360;
71. *Школе и настава у Србији (1878-1918)*, у књизи: *Историја српског народа*, шеста књига том други, Српска књижевна задруга, Београд, 1983, 506-549;
72. *Предшколско васпитање (забавишта) у Србији до 1914. године*, Зборник за историју школства и просвете, Београд, 1985, 7-33;
73. *О васпитној функцији наставе техничких дисциплина*, Педагошко-технички факултет, Чачак, 1985.
74. *Повезаност производног рада и наставе као педагошки проблем*, Педагошко-технички факултет, Чачак 1985, 198-208;
75. *Развој београдског универзитета (1905-1985)*, у књизи: *Прилози за историју Београдског универзитета*, Београд, 1986, 24-47;
76. *Школско-педагошки рад Ђорђа Натошевића у Кнежевини Србији*, „Педагошка стварност“, Нови Сад, 1987, 692-707;
77. *Развој Лицеја и Велике школе*, у књизи: *Универзитет у Београду (1838-1988)*, Београд, 1988, 19-36;

78. *Нека питања педагошке историографије у Србији*, Зборник за историју школства и просвете, Београд, 1988, 17-20;
79. *Прва београдска гимназија од оснивања до 1918. године*, у књизи: *Сто педесет година Прве београдске гимназије*, Београд, 1989, 17-144;
80. *Одељење за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду*, Зборник Филозофског факултета Београдског универзитета, посвећен 150-годишњици Филозофског факултета, Београд, 1990, 327-335;
81. *Развој студија педагогије*, у књизи: *Сто година Катедре за педагогију (1892-1992)* и предговор за књигу: *Филозофски факултет*, Београд, 1992, 9-49;
82. *Попечитељство и Министарство просвете Србије од 1811 до 1918. године*, у књизи: *Министри просвете Србије од 1811. до 1918. године*, Педагошки музеј, Београд, 1994, 5-22;
83. *Школско-педагошки рад Стојана Новаковића*, у књизи: *Стојан Новаковић (личност и дело)*, Српска академија наука и уметности, Београд, 1955, 539-551;
84. *Тодор Јанковић Миријевски*, у књизи: *Срби у руској империји*, Дунај, Београд, 1955, 113-120;
85. *Школство у Србији од 1804. до 1854. године*, у књизи: *Пола века науке и технике у обновљеној Србији*, Крагујевац, 1966, 544-569;
86. *Почеци научне педагогије у Србији*, Педагошки музеј Београда, 1966, исто „Настава и васпитање“, Београд, 1996;
87. *Схватања Георга Кершеништајнера о морално аутономној личности*, „Настава и васпитање“, Београд, 1996, 763-779;
88. *Од Лицеја до Универзитета*, у књизи: *Србија*, Еко плус-Ефект, Београд-Беоцин, 1997, 287-301;

89. *Пројекти реформе Лицеја и његово „преустројство“ у Велику школу (24. септембра 1863), „Настава и васпитање“*, Београд, 1998, 861-882;
90. *Пут до обавезне школе у Србији*, „Настава и васпитање“, Београд, 820-831;
91. *Министарство просвете (организација и рад)*, у књизи: *Министарство и министри просвете у Краљевини СХС-Југославији од 1919. до 1941*, Педагошки музеј, Београд, 2000, 33-111;
92. *Из историје образовања учитеља у Србији*, „Учитель“, Београд, 2001, 117-125;
93. *Циљеви васпитања у школама Србије (1804-1941)*, у књизи: *Два века образовања у Србији*, Институт за педагошка истраживања, Београд, 2005, 65-108;
94. *Васпитање за педагошки позив* (у књизи: *Савремене концепције, схватања и иновативни поступци у васпитно-образовном раду и могућности примене у васпитно-образовном раду*) – Зборник радова посвећен јубилеју проф. др Јована Ђорђевића, Савез педагошких дурштава Војводине, Нови Сад, 2005, 71-77.
95. *Карловачка гимназија (1918-1941)*. Вршац, 2011, изд. Висока школа струковних студија за васпитаче

II Популарни чланци

1. *Зашто је телесно кажњавање штетно?*, „Борба“, Београд, 29. марта 1953;
2. *Уводна реч* (у књизи: *Школе и просвета у Србији за време Првог устанка*, Педагошко друштво НР Србије, Београд, 1954;
3. *Пленум Педагошког друштва НР Србије*, „Настава и васпитање, Београд“, 1954, 201-205;

4. *Рад секција Педагошког друштва НР Србије, „Настава и васпитање“, Београд, 1954, 410-411;*
5. *Први састанак Секције за стручно школство, „Просветни преглед“, Београд, 1954, бр. 17-18;*
6. *Саветовање о педагошком образовању средњошколских наставника и организацији педагошких катедара, „Просветни преглед“, Београд, 1954, бр. 38;*
7. *Пленум педагошког друштва НР Србије, „Настава и васпитање“, Београд, 1955, 527-529;*
8. *Уочи саветовања педагога НР Србије о моралном васпитању деце и омладине, „Просветни преглед“, Београд, 1955, бр. 35;*
9. *Проблем реформе школства на пленуму Педагошког друштва НР Србије, „Просветни преглед“, Београд, 1956, бр. 22;*
10. *Проблеми педагошког образовања наставника средњих школа, „Просветни преглед“, Београд, 1956, бр. 34-35;*
11. *Саветовање о улози школе у организовању слободног времена деце, „Настава и васпитање, Београд“, 1956, 315-317;*
12. *Пленум Педагошког друштва НР Србије, „Настава и васпитање“, Београд, 1956, 571-573;*
13. *Политехничко образовање и питање реформе школства, „Просветни преглед“, Београд, 1957, бр. 3-4;*
14. *Дискусија о Предлогу система образовања и васпитања у ФНРЈ, (Са Пленума Педагошког друштва НР Србије), „Просветни преглед“, 1957, бр. 39;*
15. *Стручно-научно уздизање педагошких кадрова (Главна тема Скупштине Педагошког друштва НР Србије), „Просветни преглед“, 1958, бр. 2;*
16. *Проблем педагошке штампе и научно-истраживачког рада на пољу педагогије (Са седнице Председништва Савеза педагошких друштава Југославије), „Просветни преглед“, Београд, 1958, бр. 35-36;*

17. *За бољу организацију јавних предавања*, „Настава и васпитање“, Београд, 1958, 194-195;
18. *Вече посвећено Ј. А. Коменском*, „Просветни преглед“, Београд, 1959, бр. 3-4;
19. *Предавање др М. Фурестијеа о искуствима школе у Ванву*, „Просветни преглед“, Београд, 1959, бр. 33;
20. *Нацрт закона о основној школи* (Дискусија на Пленуму Педагошког друштва НР Србије), „Просветни преглед“, Београд, 1959, бр. 23;
21. *Пленум Педагошког друштва НР Србије* (о Нацрту закона о основној школи и проблемима у вези с радом Друштва), „Настава и васпитање“, Београд, 1959, 350;
22. *Идеолошко-политички и васпитни рад школске омладине и неки проблеми у школама*, „Настава и васпитање“, Београд, 1960, 47-49;
23. *Скупштина Савеза педагошких друштава Југославије*, „Настава и васпитање, Београд“, 1960, 160-161;
24. *Годишња скупштина Педагошког друштва НР Хрватске*, „Настава и васпитање“, Београд, 1962, 218;
25. *Годишња скупштина Педагошког друштва СР Србије*, „Педагогија“, Београд, 1964, 246-247;
26. *Седница Председништва Савеза педагошких друштава Југославије*, „Педагогија“, Београд, 1964, 144-147;
27. *Годишња Скупштина Педагошког друштва СР Србије* (Систематско проучавање и критичко приказивање остварених резултата на реформи школства), „Просветни преглед“, Београд, 1964, бр. 15-16;
28. *Састанак иницијативне групе Секције за историју педагогије Савеза педагошких друштава Југославије*, „Педагогија“, Београд, 1964, 346-354;
29. *Организација студија педагошких наука* (На Пленуму Педагошког друштва СР Србије), „Просветни преглед“, 1964, бр. 41-42;

30. *Други конгрес педагога Југославије*, „Настава и васпитање“, Београд, 1965, 1-2;
31. *Семинар за педагоге у наставничким школама и васпитно-образовним установама*, „Настава и васпитање“, Београд, 1965, 107-109;
32. *Питања предшколског васпитања се неоправдано занемарују*, „Просветни преглед“, Београд, 1965, бр. 38-39;
33. *Педагошко друштво СР Србије*, „Педагогија“, Београд, 1965, 510-511;
34. *Уз овај број*, „Настава и васпитање“, Београд, 1966, 1-2;
35. *Годишња Скупштина Педагошког друштва СР Србије*, „Педагогија“, 1966, 274-277;
36. *Одржано је саветовање и годишња Скупштина Педагошког друштва СР Србије*, „Просветни преглед“, 1966, бр. 16-17;
37. *Одржан је семинар за педагоге*, „Просветни преглед“, Београд, 1966, бр. 5;
38. *Библиографија часописа „Настава и васпитање“ (1952 – 1965)*, Београд, 1966, 1-96;
39. *У Марибору одржано саветовање о моралном васпитању омладине*, „Просветни преглед“, Београд, 1967, бр. 16-17;
40. *Др Влади Шмидту додељена награда „Борис Кидрич“*, „Просветни преглед“, Београд, 1967, бр. 20-21;
41. *Проблеме образовања неопходно је научно озбиљно и систематски решавати* (Дискусија о актуелним друштвеним и идејно-политичким проблемима образовања), „Настава и васпитање“, Београд, 1967, 264-265;
42. *За бољи квалитет наставног рада*, „Настава и васпитање“, Београд, 1968, 387-388;

43. *Симпозијум о систему студија педагогије и перспективама његовог развоја*, „Просветни преглед“, Београд, 1968, бр. 30-31;
44. *Проблем физичке културе на Универзитету у Београду*, „Просветни преглед“, Београд, 1968, бр. 36-37;
45. *Скуп педагога Југославије у Београду*, „Просветни преглед“, Београд, 1969, бр. 20;
46. *Педагошка етика у центру пажње* (Академија педагошких наука СССР и „Учитељска газета“ организовали саветовање о педагошкој етици), „Просветни преглед“, Београд, 1968, бр. 25;
47. *Саветовање и Оснивачка скупштина Друштва индустријских педагога Југославије*, „Просветни преглед“, Београд, 1969, бр. 38;
48. *У борбу против неписмености*, „Настава и васпитање“, Београд, 1969, 1-2;
49. *Девети конгрес СКЈ и проблеми образовања*, „Настава и васпитање“, Београд, 1969, 141-142;
50. *На прагу нове школске године*, „Настава и васпитање“, Београд, 1969, 397-398;
51. *Академија и симпозијум о Јану Амосу Коменском*, „Просветни преглед“, Београд, 1970, бр. 4;
52. *Реч уочи двадесетогодишњице „Наставе и васпитања“*, „Настава и васпитање“, Београд, 1970, 501-503;
53. *Уз двадесетогодишњицу часописа „Настава и васпитање“*, „Настава и васпитање“, Београд, 1971, 537-540;
54. *Кажимо своју реч*, „Настава и васпитање“, Београд, 1973, 1-2;
55. *Трећи конгрес педагога Југославије*, „Настава и васпитање“, Београд, 1973, 393-397;
56. *Уз посебна издања часописа „Настава и васпитање“*, (Уводна реч у публикацији Рада Вуковића: Учитељска

- стража, (1935-1941), Педагошко друштво СР Србије, Београд, 1976, 1-3;
57. *Идејно-теоријски рад и задаци Савеза комуниста* (Проблеми часописа и периодика), „Настава и васпитање“, Београд, 1977, 125;
 58. *Наша реч уз овај број*, „Настава и васпитање“, Београд, 1978, 1-3;
 59. *Сребрни јубилеј часописа „Настава и васпитање“*, „Настава и васпитање“, Београд, 1977, 342-344;
 60. *Уз овај спис Рада Вуковића о „Учитељској искри“ (1921-1928)*, Савез педагошких друштава СР Србије, Београд, 1980, 1-2;
 61. *Реч Редакцијског одбора часописа „Педагогија“*, „Педагогија“, Београд, 1983, 1-2;
 62. *Деведесет година студија педагогије на Филозофском факултету у Београду*, „Педагогија“, Београд, 1983, 207-213;
 63. *Саветовање о профилима педагога и њиховог припремања на филозофским факултетима у Југославији*, „Педагогија“, Београд, 1983, 260-266;

III Оцене и прикази

1. *Поводом књиге М. Баковљева „Васпитање и религија“*, „Савремена школа“, Београд, 1953, 189-197;
2. *Да ли нам је потребан овакав „Педагошки лексикон“* (заједно са Тихомиром Вуловићем, Јованом Ђорђевићем и Николом Поткоњаком), „Просветни преглед“, 1953, бр. 9;
3. *Милош Б. Јанковић: Педагошки погледи првих српских социјалиста (Живојина Жујовића, Светозара Марковића и Васе Пелагића)*, „Савремена школа“, Београд, 1954, 118-121;

4. *О књизи др Александра Бановића: Педагошко-просветитељско дело Доситеја Обрадовића*, „Савремена школа“, Београд, 1957, 67-84;
5. *О стварној вредности и правом смислу Бановићевог одговора*, „Савремена школа“, Београд, 158, 415-424;
6. *Поводом чланка „Деведесет година од оснивања Учитељске школе у Србији*, „Просветни преглед“, Београд, 1961, бр. 42-43;
7. *Раде Вуковић: Трећих пет година „Просветног прегледа“*, „Настава и васпитање“, Београд, 1962, 105-106;
8. *„Из борбе за социјалистичку школу“*, (Изложба у Педагошком музеју Београда), „Настава и васпитање“, Београд, 1962, 114-116;
9. *Георгије Михајловић: Српска библиографија XVIII века*, „Просветни преглед“, Београд, 1964, бр. 30;
10. *Зборник за историју школства и просвете (I)*, „Настава и васпитање“, Београд, 1965, 210-211;
11. *А. И. Стражев: Методика наставе историје*, „Настава и васпитање“, Београд, 1966, 93-96;
12. *Српска школа у Турн-Северину основана је 1864. године* (Поводом написа Радмиле Поповић-Петковић: Оснивање и прве године рада српско-словенске школе у Турн-Северину, 1892), „Настава и васпитање“, Београд, 1968, 232-234;
13. *Педагогија* (у редакцији др Н. Поткоњака, др Љ. Крнете, др В. Шмидта и др П. Шимлеше), „Просветни преглед“, Београд, 1969, бр. 1;
14. *Раде Вуковић: Напредни учитељски покрет у Црној Гори између два рата (1918-1941)*, „Васпитање и образовање“, Титоград, 1986, 108-109;
15. *Споменица Шабачке гимназије (1837-1987)*, Зборник за историју школства и просвете, Београд, 1988, 168-169;

IV Пригодни текстови

1. *Редак и плодан јубилеј* (Уводна реч на Академији поводом 80-годишњице живота и 60-годишњице просветно-педагошког рада Милоша Б. Јанковића), „Настава и вапитање“, Београд, 1965, 219-220;
2. *Предговор* (редактор и рецензент) у књизи: *Педагошке расправе и чланци Милоша Б. Јанковића*, Завод за издавање уџбеника СР Србије, Београд, 1967;
3. *Драгутин Д. Прокић* (личност и рад), предговор (заједно са Радованом Теодосићем: у књизи: *Из борбе за слободу школе и учитеља*, Завод за издавање уџбеника СР Србије, Београд, 1971;
4. *Уз јубилеј Милоша Б. Јанковића*, учитеља и социјалистичког борца (поводом 90-годишњице живота и 70-годишњице друштвено-политичког и педагошког рада), „Настава и васпитање“, Београд, 1975, 639-540;
5. *Друштвено-просветни и педагошки лик Миодрага В. Матића*, „Настава и васпитање“, Београд, 1976, 3-7.
6. *Предговор* (редактор и рецензент) у књизи: *Чланци и расправе Милоша Б. Јанковића*, Народна библиотека „Едвард Кардељ“, Титово Ужице, 1981;
7. *Милош Б. Јанковић* (личност, учитељ, борац, стваралац), „Настава и васпитање“ Београд, 1982, 3-7;
8. *Драгутин Д. Прокић* (народни учитељ, песник учитељског позива), Савез педагошких друштава СР Србије, Београд, 1983, 5-15;
9. *Марко Машановић* (учитељ, комунистички борац), „Васпитање и образовање, Титоград, 1986, 131-136;
10. *За осамдесети рођендан Рада Вуковића*, „Настава и васпитање“, Београд, 1989.

Академик Јован Ђорђевић

ЖИВОТ И ДЕЛО ВЛАДЕТЕ ТЕШИЋА

(Поводом деведесетогодишњице живота и рада)

Из богате и обимне библиографије објављених радова Владете Тешића, осврнућемо се на неколико значајних радова.

Докторска Дисертација Владете Тешића, одбрањена 1963. године на Филозофском факултету у Београду, *Морално васпитање у школама Србије (1830-1878.)* представља први обимнији рад о том питању написан у нашој педагогији.

Рад је написан на основу проучавања архивског материјала, штампе и литературе из тог времена. Тешић је користио и анализирао службене прописе за одређену врсту школе, архивску грађу (Државни архив Србије, Кнежева канцеларија, Државни совјет, Министарство просвете, Министарство унутрашњих дела; Лицеј и Велика школа и др., штампу и литературу датог периода у настојању да анализира и утврди теоријско-педагошке погледе који су утицали на морално васпитање ученика појединих школа а затим разматра конкретне облике, методе и средства моралног васпитања. Посебно су значајни следећи општи закључци: систем моралног васпитања ученика у том периоду у Србији заснивао се на неповерењу у ученике; упркос честих неуспеха у пракси и прогресивних теоријских погледа на морално васпитање. У школама се упорно одржавао репресивни карактер дисциплине; У колективним акцијама ученика против таквог типа моралног васпитања

они су се сами морално васпитавали и из честих пораза и неуспеха ишлазили морално прекаљени и чвршћи; систем моралног васпитања, који се силом одржавао у школама Србије тог времена претрпео је неуспех.

Позитивне одлике овог рада јесу у томе што се и школа и морално васпитање у њој посматрају као посебан одраз и израз конкретних друштвених односа, будно пратећи сталан сукоб између конзервативних и напредних друштвених снага, који је управо у области моралног васпитања младих налазио свој највиднији израз.

Тешић је аутор већег броја предговора и приказа дела педагошких писаца и класика, који су штампани у нас: *Педагошке идеје Цона Лока*, предговор књизи Лока *Мисли о васпитању*; као и веома запажених приказа дела *Доктрина Сен-Симона* (1954); *Менотењеве педагошки погледи* (1954); *О "похвали лудости"* Е. Ротердамског (1956); *Нови погледи на друштво* Р. Овена, (1958); *Изабране педагошке расправе и чланци*, К. Д. Ушинског, (1960); *Суштина Русоовог педагошког стваралаштва*, поводом 250 година од рођења и 200 година објављивања педагошког списа *"Емил или о васпитању"*, (1962.); *Савременост и актуелност педагошког мишљења* Ј. А. Коменског, (1970); *Педагошка идеја М. Ф. Квинтилијана*, (1968); *Макаренко и наша педагошка савременост*, (1963); *Смисао педагошког погледа В. И. Лењина*, (1970); *О Париској комуни и васпитању*, (1971) и др.

Оцене Тешића о доприносу појединих педагошких класика развоју педагошке теорије и праксе су оригиналне и неконвенционалне. Темелношћу, прегледношћу и ширином, ови радови представљају солидну основу за студије оригиналних радова ових педагошких класика.

Посебну пажњу В. Тешић је посветио проучавању педагошке делатности, идеја и практичног васпитног рада истакнутих педагога у Србији.

Васи Пелагићу су посвећена три рада: *Васа Пелагић – живот, рад и идеје* – предговор књизи "Народни учитељ",

1970. *Педагошко-неимарски лик В. Пелагића*, (1969) и *В. Пелагић и Министарство просвете и црквених дела Србије, од 1805. до 1868. године* (1966).

У првом и најобимнијем раду Тешић настоји да утврди основна обележја Пелагићевих друштвено-политичких и педагошких погледа; Пелагићево схватање социјализма и путеве који треба да доведу Србију до социјализма; Пелагићеве погледе на неопходност темељите реформе васпитања и функција школе, положај и улогу учитеља. У другом раду у средишту пажње аутора јесу Пелагићеве идеје о школи и васпитању; идеје којима је Пелагић негирао целисходност и вредност постојеће праксе васпитања у Србији као и оне којима је настојао да представи и афирмише нова, у суштини социјалистичка гледања на циљеве, организацију, садржај и методе васпитања. У трећем раду, на основу архивских истраживања, Тешић документовано говори о контактима Пелагића са Министарством просвете и црквених дела Србије у време када је Србија у оквиру свог општег национално-политичког програма у односу на ослобођене крајеве, подстицала и помагала све акције (посебно просветне) у циљу националног ослобођења.

Радовима о В. Пелагићу, који се одликују ширином познавања времена у коме је Пелагић живео, његово стваралаштво и педагошких погледа, борбе за социјалистичке педагошке идеје, Тешић је продубио и обогатио сазнања о Пелагићу, његовим педагошким идејама и практичној васпитној делатности. На основу ових радова може се целовитије сагледати Пелагић као одушевљени борац за национално ослобођење али и као социјални револуционар и просветитељ.

Другом, истакнутом представнику социјалистичких идеја у Србији, значајном за подручје педагогије и васпитања, Тешић је посветио два рада: *Суштина и смисао револуционарно-педагошких идеја Светозара Марковића*, (1975) и *Светозар Марковић – педагошки погледи и идеје*, (1975). У поменутих радовима др Тешић веома темељно и

документовано анализира схватања и погледе С. Марковића о школи у Србији његовог времена, садржају и методама рада, наставнику и др. Може се рећи да је ово један од најцеловитијих приказа педагошких погледа и идеја Светозара Марковића у нашој педагошкој публицистици.

Социјалистичким педагошким идејама, које чине значајно подручје Владете Тешића, посвећено је још неколико радова. Посебно треба поменути рад *Социјалистичка педагошка библиотека "Будућност"* (1908-1941), 975 у коме се веома документовано, прегледно и зналачки анализира настанак, садржај и излагање осамдесет две свеске ове библиотеке, публиковане у релативно великом тиражу и временском периоду значајном за наше народе. Овоме је неопходно додати и рад о издавачу и уреднику ове библиотеке Милошу Б. Јанковићу (*Милош Б. Јанковић - предговор књизи Педагошке расправе и чланци*, (1967)). У поменута два рада дат је не само целовит преглед делатности те библиотеке и њеног уредника, већ и делатност напредног учитељског покрета уочи првог и између првог и другог светског рата.

Тешић је написао и већи број студија о истакнутим српским педагозима: Мити Нешковићу, Стевану Окановићу, Војиславу Бакићу, Вићентију Ракићу и др. Указаћемо на неколико таквих радова.

Мита Нешковић (педагошки погледи и друштвено-политички рад), (1952). На основу оригиналних радова М. Нешковића и његове делатности, В. Тешић је анализирао друштвени и педагошки лик ове истакнуте личности. Истакао је два карактеристична периода у развоју и делатности Нешковића: први, прогресивни, за време његовог боравка у Земуну и други, када се назадни друштвено-политички погледи Нешковића одражавају на његове педагошке погледе и схватања. Сви ставови и закључци су документовани навођењем Нешковићевих идеја и погледа, посебно оних који се односе на васпитање, образовање и наставу, улогу учитеља у школи, различите видове и

принципе васпитања, породичном васпитању и васпитању женске деце. Значајна димезија Нешковићевог прогресивног периода може се сагледати и из Тешићевог рада: *"Нова школа – независни учитељски лист"*, објављен 1955. године, чији је уредник био Мита Нешковић. У раду се посебно указује на борбу овог листа за световну наставу, одвајање цркве од школе и њено ослобађање од туторства клера. Таквим својим радом овај лист се, како то Тешић документовано показује, супротставља аустријској политици и залаже се за афирмацију "народне индивидуалности". Борбеним ставовима, у времену у коме је излазио (1875-1879), овај лист је окупљао и будио учитељске снаге, указивао на боље перспективе, захтевао решавање бројних питања реформистичким акцијама и слично. Критички оцењујући ограниченост таквих ставова В. Тешић указује и на њихову прогресивност и историјски значај, имајући у виду време и услове у којима су настали и деловали.

Др Стеван Окановић (1871-1917), - 1967, спада међу најпознатије педагоге Србије, који је краће време радио као хонорарни наставник педагогије на Филозофском факултету у Београду (1900-1912). Ово је први целовитији и исцрпнији рад у нас о Стевану Окановићу, писан на основу архивских докумената и оригиналних радова овог педагога. Тешић указује да је српска грађанска педагогија у Стевану Окановићу имала једног од својих најдаровитијих и најобразованијих представника хербартовске школе, који је ширином своје педагошке културе и смислом да уочава и покреће знатне педагошке проблеме уносио одређену динамику у просветно-школски и педагошки живот Србије, крајем прошлог и почетком овог века.

У раду *Долазак др Војислава Бакића у Србију*, (1968), први пут се на основу архивског материјала, саопштава садржај преписке Војислава Бакића и Министарства просвете и црквених дела из 1875. године, када је Бакић одлучивао да дође у Србију. Из ове преписке могу да се сазнају унутрашњи мотиви Бакићеве намере да пређе у Србију.

О др Вићентију Ракићу, једном од најдаровитијих и најоригиналнијих српских педагога прве половине 20. века, ученику познатог психолога Мојмана, Тешић је посветио два своја рада: *Пут до доктората Вићентија Ракића* и *Др Вићентије Ракић (личност, рад, идеје)*, (1981). Други рад представља најпотпунију студију о Вићентију Ракићу. У њој је Тешић интерпретирао најзначајније чињенице о личности, раду и педагошким идејама овог познатог теоретичара педагогије и васпитања у нашој средини између два рата. Ракићева докторска дисертација *Образовање игром и уметношћу* била је предмет интересовања и дискусије у стручним и научним круговима. О Ракићевом оригиналном схватању васпитног значаја игре и уметности посебно је писао Е. Мојман као и други познати психолози и педагози тога времена (Ебингхаус, Грос, Клапаред) и др.

Тешићева студија о Ракићу је структурисана из већег броја тематских целина, које пружају могућност да се непосредно сагледају неопходни аспекти Ракићевог широког педагошког мишљења, посебно оних која се односе на школу и њене функције, наставу и проблеме повезане са њом. Својом целином овај рад представља значајан прилог општем сазнању овог дела наше педагошке прошлости који није довољно истражен и проучен.

У поменута два рада о Вићентију Ракићу, Тешић је поред Ракићевих штампаних текстова и текстова у рукопису, у изради ових студија користио и архивску грађу и друга документа и материјале.

Педагогија у Лицеју, Великој школи и на Универзитету у Београду до 1914. године (у књизи: *Седамдесет пет година Катедре за Педагогију у Београду*, 1967), је обимнији рад о развоју Катедре за педагогију на Филозофском факултету у Београду. Рад је заснован на архивским истраживањима. У њему су изложени многи нови подаци. Рад представља најцеловитији приказ увођења, развоја и стања наставе педагогије на Београдском универзитету, чиме

је постојећа веома фрагментарна и нецеловита сазнања о том питању проширио, допунио и учинио целовитијим.

Главни просветни савет Србије, (1980) (у књизи: *Сто година Просветног савета Србије*). У раду је представљен рад ове зачајне просветне установе у Србији, која је под тим називима (привремена школска комисија, одбор просвештенија, школска комисија, Главни просветни савет) била увек непосредно заокупљена разматрањем, пројектовањем и решавањем великог броја школских, наставних и педагошких питања и проблема. Текст рада је писан на основу архивских и других извора и у њему је историјски и објективно приказан развој ове установе, о којој се сасвим мало или скоро ништа није знало.

Посебно значајна група радова Владете Тешића посвећена је *историји школства у Београду*. Ови радови представљају значајан допринос нашој историји (националне) педагогије, пошто развитак школа у Београду, у највећој мери, представља и развитак школе у Србији. У ову категорију радова спадају следећи радови: *Школа у Београду пре сто година, 1860-1870*, (Педагошки музеј, Београд, 1967, 1-50), *Прилози* објављени у књизи *Историја Београда*, (књига 2 и књига 3, 1974).; *Школство у Београду (1815-1941)* и *Основна школа у Београду од 1718-1918*, (1978).

У првом од наведених радова *Школе у Београду пре сто година*, Тешић даје дотад најцеловитији приказ стања школства у Београду између 1860 и 1870. године. Грађу за ову недовољно обрађену и мање познату проблематику Тешић је користио скоро искључиво из Архива и на основу архивских материјала. Успео је да укаже на основне и битне друштвено-политичке и школско-просветне моменте, који су владали у Београду непосредно и током декаде коју је обрађивао. Радом су обухваћене све врсте школа које су тада постојале у Београду (основне – мушке и женске школе, средње школе: гимназија, трговачка школа, реалка, виша женска школа, Богословија, Лицеј, односно Велика школа.

Проучавајући школство Београда, у периоду између 1815. и 1941. године за потребе писања *Историје Београда*, Тешић је дошао до веома значајних података које је уобличио у целовиту историју школа Београда. Овај обиман рад састоји се од: *Увода*, који представља сажет приказ друштвено-економских прилика и стања у култури Србије, што представља општи оквир у коме се разматра развитак школства у Београду у периоду дужем од једног века (1815-1941) године. После тога у неколико ужих временских целина дат је сажет приказ друштвених и културних прилика у Београду и анализирано оснивање, реформисање, развој, стања и делатност свих врста школа које су постојале у појединим периодима развоја Београда (почев од основних, преко средњих, до факултета).

Ова студија др Владете Тешића је резултат систематских и зналачких архивских истраживања, проучавања и анализа званичних докумената и релевантне литературе. У њој су саопштени многи непознати или недовољно познати подаци о карактеру, организацији, садржајима и методама васпитно образовног и наставног рада, саставу ученика и наставника анализираних школа у Београду. Потребно је истаћи да те школе нису посматране изоловано, саме за себе, већ су посматране у једном целовитом систему школства као и у ширим друштвеним оквирима.

Основна школа у Београду од 1718-1918, (1978) у књизи: *Двадесетшест деценија прве школе у Србији*.

На основу архивских и других извора приказан је развој најстарије основне школе у Београду, од почетка њеног рада до 1918. године. Текст је структуриран из већег броја поглавља: *Мала школа у Београду (1718-1719)*; *Мала школа у време првог устанка (1804-1813)*; *Мала школа у Београду (1815-1830)*; *Основна школа код Саборне цркве (1844-1858)*; *Основна школа код Саборне цркве (1858-1878)*, *Основна школа (мушка и женска) код Саборне цркве (1878-1903)*; *Основна (мушка и женска) школа код Саборне цркве (1903-1914)*.

Рад је богат сређеним и међусобно повезаним чињеницама из којих је могуће сагледати све оно што је ова Школа носила са собом као битна обележја и специфичности свог дугог развојног пута. Тешић посебно наглашава *"да је на њеном развоју и примеру могуће непосредно видети и континуирано пратити токове, правце и развој, којима се ишло у пружању елементарне писмености народног подмлатка и објективно и критички процењивати вредности и резултате, које је у распону од скоро два столећа оставила за собом"*. Овај рад писан на темељу аутентичних, непознатих, и мало познатих података, представља значајан прилог сазнању о прошлости школа у Србији, о којој још увек не постоји јединствена и целовито написана историја.

Рад др Владете Тешића о школама у Београду не представља само целовиту, документовану, научно засновану историју школа Београда, већ је у много чему и основа (база) за историју школства Србије.

Током овог научног рада, као професор *Опште историје педагогије и Историје педагогије народа Југославије*, др Владета Тешић је показао широко познавање релевантних података и чињеница, методолошку спретност и умешност у њиховом компоновању и интерпретацијама, способност критичног анализирања и процењивања њиховог значаја и вредности, као и способност за њихова повезивања са ширим историјским и друштвеним условима. У највећем броју својих радова служио се архивским истраживањима тако да радови те врсте имају у нас пионирски карактер. Проблеми које је проучавао актуелни су и интересантни не само са становишта историје школства и педагогије Србије већ и са ширег гледишта педагошке теорије. Може се рећи да Тешић спада у најбоље познаваоце школства и просвете Србије током 19. и 20. века.